'आस्वादनेऽर्थे स्वदते स्वादयेदिति शब्णिचोः।' (श्लो. 103) इति **देवः**। सर्वाण्यपि रूपाणि चौरादिक**कालयति**वत् (185) बोध्यानि।

(1892) "**ञि ष्वप शये**" (II-अदादिः-1068. अक. अनि. पर.) [अ]

स्वापकः-पिका, स्वापकः-पिका, [1]सुषुप्सकः-प्सिका, [2]सोषुपकः-पिका ;
स्वप्ता-स्वप्त्री, स्वापयिता-त्री, सुषुप्सिता-त्री, सोषुपिता-त्री ;
इत्यादीनि सर्वाण्यपि रूपाणि भौवादिक**वपति**वत् (1556) बोध्यानि। [3]सुप्तः, सुप्त्वा-सुप्तिः, [4]स्वप्नः, [5]स्वप्नक्, [6]सुषुप्तः-विषुप्तः-निःषुप्तः-दुःषुप्तः, सुषुप्सुः-[7]सुष्वापयिषुः, इति विशेषः।

(1893) "**ष्वष्क गत्यर्थः**" (I-भ्वादिः-100. सक. सेट्. आत्म.)

'ष्वक्क' इति द्विककारकः काचित्कः पाठः। '**सुब्धातुष्ठिवुष्वष्कतीनां**—' (वा. 6-1-64) इति निषेधात् धात्वादिषकारस्य सकारो न। 'विष्वक् परिश्रौकि-

---

[अ] '**ञि ष्वप शये**' 'हलन्त्यम्' (1-3-3) इतीत्त्वप्रसङ्गात् '**ञि ष्वप् शये**' इत्यपपाठः—इति **धातुकाव्यव्याख्यानम्** (2-51)। युज्यते चैतत्। यतः सर्वेष्वपि धातुपाठेषु "**ञि ष्वप शये। उदात्तेत्**, अनुदात्तः।" इति पठ्यते। 'उदात्तेत्' इत्यस्य उदात्तोपदेशोऽकार इत्संज्ञकोऽत्र धातौ—इति खल्वर्थः। अतश्च प्रामादिकः सार्वत्रिकः 'ष्वप्' इति हलन्तपाठ इत्येव न्याय्यम्। अत एवापपाठः शोधितो **धातुकाव्यव्याख्यातृमहाशयेन**।

1. '**रुदविदमुषग्रहिस्वपिप्रच्छः संश्च**' (1-2-8) इति सनः कित्त्वम्। तेन '**वचि-स्वपि**यजादीनां किति' (6-1-15) इति सम्प्रसारणम्। पूर्वरूपादिकम्। ततो द्विर्वचनम्। उत्तरखण्डे 'आदेशप्रत्यययोः' (8-3-59) इति षत्वम्।
2. '**स्वपि**स्यमिव्येञां यङि' (6-1-19) इति यङन्ते सम्प्रसारणम्। पूर्ववत् अभ्यासकार्याणि।
3. '**क्तः**' (3-2-187) इति कर्तरि भावे च वर्तमाने क्तप्रत्ययः। निष्ठायाः कित्त्वात् सम्प्रसारणम्। एवं क्त्वाक्तिन्यक्प्रभृतिष्वपि बोध्यम्।
4. '**स्वपो** नन्' (3-3-91) इति भावे नन्प्रत्ययः।
5. '**स्वपितृषोर्नजिङ्**' (3-2-172) इति ताच्छीलिको नजिङ्प्रत्ययः। नजिङि 'नज्' इत्येवावशिष्यते। जकारस्य पदान्तत्वप्रयुक्तः ककारः।
6. '**सुविनिर्दुर्भ्यः सुपि**सूतिसमाः' (8-3-88) इति षत्वम्। सूत्रे '**सुपि**' इति कृतसम्प्रसारणनिर्देशः। तेन सम्प्रसारणयोग्यस्थलेषु यत्र 'सुप्' इति श्रवणं तत्र सर्वत्रापि षत्वं भवतीति बोध्यम्।
7. ण्यन्तात् सनि उप्रत्यये रूपमेवम्। अभ्यासस्य 'द्युतिस्वाप्योः—' (7-4-67) इति सम्प्रसारणम्। 'स्तौतिण्योरेव षणि—' (8-3-61) इत्युत्तरखण्डे षत्वम्।